

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 14/01697-2
Arkivkode: F00 &00
Saksbehandler: Hanne Ingerslev
Deres referanse:
Dato: 26.11.2014

Høringsuttalelse - Forslag om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester

Vi viser til høringsbrev og høringsnotat fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets 20. oktober i år der det foreslås å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester.

Kommunesektorens organisasjon (KS) er i utgangspunktet positive til forslaget om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak. De kommunale barneverntjenestene har i lengre tid vært bekymret for gruppen barn som har behov for hjelpetiltak, men som ikke får det, pga manglende samtykke fra foreldre.

KS har drøftet lovforslaget med et utvalg kommuner, og vil i det følgende først komme med noen generelle kommentarer til lovforslaget før vi kommenterer nærmere enkelte av elementene, deriblant spørsmål knyttet til den praktiske gjennomføringen

Generelle kommentarer

KS vil først påpeke at det synes som om lovforslaget ikke er tilstrekkelig konsekvensutredet. KS savner særlig et anslag på hvor mange barn som pålegget om hjelpetiltak vil kunne omfatte.

Videre savner KS en redegjørelse knyttet til en anbefaling BLD sendte til kommunene i 2008 som gjaldt den samme målgruppen som lovforslaget retter seg mot. BLD anbefalte den gang nye rutiner for saksbehandlingen dersom foreldre nektet å motta hjelpetiltak etter § 4-4. BLD anbefalte at i de tilfeller foreldre motsatte seg tiltak barnevernet anså som nødvendige, og barnevernet vurderte at vilkårene for omsorgsovertakelse ikke var til stede, skulle saken tas opp til ny vurdering når det var gått et halvt år. Hvis det igjen ble konkludert med at det var behov for hjelpetiltak, og foreldrene på nytt motsatte seg dette, ble det anbefalt å ta saken opp til ny vurdering etter ytterligere seks måneder.

Kompenserende tiltak

De kompenserende tiltakene som foreslås er opphold i barnehage eller andre egnede dagtilbud, opphold i besøkshjem eller avlastningstiltak, leksehjelp eller bruk av støttekontakt. Listen over tiltak over hvilke kompenserende tiltak det skal være mulig å pålegge, skal anses som uttømmende. KS er skeptisk til at listen over kompenserende tiltak skal være uttømmende.

En uttømmende liste gir lite rom for at andre tiltak skal kunne pålegges uten at det vil kreve en ny lovendring. KS går ut fra at listen er gjort uttømmende for i størst mulig grad å ivareta rettssikkerheten til foreldrene. KS mener imidlertid at foreldrenes rettssikkerhet ivaretas godt nok gjennom saksbehandlingen knyttet til pålegg om hjelpetiltak.

Omsorgsendrende tiltak

Selv om omsorgsendrende tiltak normalt forutsetter motivasjon og endringsvilje, er KS enig i at manglende kunnskap om tiltakene og frykt for å ta i mot hjelp i noen tilfeller kan være årsaken til at foreldre ikke samtykker til tiltak. Dersom foreldrene blir kjent med tiltakene gjennom pålegg, kan det derfor føre til at flere foreldre blir motivert til å samtykke til tiltak.

Departementet foreslår at de omsorgsendrende tiltakene som anvendes skal være faglig og etisk forsvarlige, og bygge på et allment akseptert og sikkert kunnskapsgrunnlag. Begrepet allment akseptert og sikkert kunnskapsgrunnlag vurderer KS som noe problematisk. Kunnskap vil overveiende være under utvikling og kunne påvirkes av ulike faktorer og verdigrunnlag. KS mener derfor det er tilstrekkelig at det står at tiltakene er faglig og etisk forsvarlige.

Kontrolltiltak

I høringsnotatet foreslås det å utvide adgangen til å pålegge kontrolltiltak til også å omfatte meldeplikt og urinprøver. Målet med kontrolltiltakene som foreslås er å dempe anstrengte situasjoner og kontrollere at barn ikke utsettes for forsømmende omsorgspraksis, overgrep eller mishandling. KS savner en nærmere definisjon av begrepet anstrengte situasjoner.

Videre er det ikke klart for KS på hvilken måte meldeplikt skal kunne kontrollere at barn ikke utsettes for forsømmende omsorgspraksis, overgrep eller mishandling. KS stiller også spørsmål ved hvordan pålegg om urinprøver og meldeplikt skal gjennomføres i praksis.

Endring av vilkårene ved pålegg om tilsyn

KS er enig i forslaget om å senke vilkåret for å pålegge tilsyn fra at vilkårene for omsorgsovertakelse må være til stede, til at tilsyn kan pålegges når det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg, og hindre at en situasjon som beskrevet i bvl. § 4-12 skal oppstå.

Saksbehandlingen ved pålegg om hjelpetiltak

Departementet drøfter i høringsnotatet om vedtaksmyndigheten bør legges til barneverntjenesten eller til fylkesnemnda, og mener det er sterke argumenter for at vedtaksmyndigheten bør legges til fylkesnemnda.

KS er i likhet med departementet opptatt av at pålegg om hjelpetiltak forutsetter betryggende saksbehandling hvor både barn og foreldres rettssikkerhet ivaretas. I avveiningen av hvor vedtaksmyndigheten bør legges, er KS særlig opptatt av erfaringene som de kommunale barneverntjenestene har med urovekkende lang ventetid for å få en sak behandlet i fylkesnemnda. En utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak, vil føre til enda større presse på fylkesnemndene. Dersom vedtaksmyndigheten legges til fylkesnemnda mener KS derfor det er en forutsetning at det innføres korte frister for behandling i fylkesnemnda, slik også Raundalenuutvalget foreslår.

Dersom ikke saksbehandlingstiden i fylkesnemnda lovreguleres og det følges opp med tilstrekkelig ressurser til fylkesnemndene, mener KS at vedtaksmyndigheten bør legges til barneverntjenesten, etterfulgt av legalitetskontroll foretatt av fylkesnemnda, og klageadgang til fylkesnemnda. Dersom det innføres en saksbehandlingsfrist bør dette i tillegg til pålegg om hjelpetiltak også omfatte forslag om omsorgsovertakelse for å forhindre ytterligere ventetid for disse sakene.

Økonomiske og administrative konsekvenser

I høringsnotatets pkt 8.1.1 står det at kommunens plikt til å tilby hjelpetiltak innebærer at kommunen må ha budsjettmessig dekning for tiltakene de tilbyr. Denne formuleringen kan etter KS sin oppfatning forstås på to måter. På den ene siden kan den bety at kommunens plikt til å tilby hjelpetiltak vil være avhengig av kommunes budsjettmessige situasjon. På den annen side kan den bety at kommunen må sørge for å ha budsjettmessig dekning for hjelpetiltakene. Denne siste forståelsen er i tråd med bvl. § 9-1 som sier at den enkelte kommune skal sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og tiltak som kommunen har ansvaret for etter denne loven. Ovennevnte formulering i høringsnotatet bør etter KS sin oppfatning formuleres mer entydig, i tråd med bvl. § 9-1.

Som departementet skriver, kan muligheten til å pålegge hjelpetiltak føre til at flere hjelpetiltak faktisk blir gjennomført. Det vil igjen bety at kommunene får en økning i utgiftene til hjelpetiltak. Ifølge departementet kan muligheten til å gi pålegg om hjelpetiltak gjøre behovet for å sette inn mer inngripende, og dyrere tiltak, mindre. Disse innsparingene kan, etter departementets oppfatning, overstige økningene i utgifter til pålagte hjelpetiltak. KS er enig i at det for noen barn kan bli en innsparing. Det motsatte kan imidlertid også skje. Gjennom tiltakene som pålegges, vil barneverntjenesten kunne få nærmere kjennskap til barnets situasjon utover det som kom frem i undersøkelsesfasen forut for vedtaket. Utvidet kjennskap til barnets situasjon kan bety at barneverntjenesten ser det som nødvendig å fremme forslag om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda. KS mener derfor at lovendringen totalt vil føre til økte utgifter for kommunene. Muligheten til å pålegge flere hjelpetiltak, og med lavere bevis krav enn tidligere når det gjelder pålegg om tilsyn, må derfor føre til en økning i midlene som overføres til kommunene.

I tillegg til at flere barn får barnevernstiltak, vil det også bli økt behov for veiledning knyttet til de omsorgsendrende tiltakene. Arbeid med endringstiltak som i utgangspunktet er pålagte vil kreve økt behov for veiledning, noe som igjen vil kunne øke kostnadene.

Departementet legger til grunn at pålegg om hjelpetiltak ikke vil kreve mye tilleggsarbeid for kommunene. Når saken skal fremmes for fylkesnemnda, må forslaget, slik det også står i høringsnotatet være godt fundert og begrunnet. Det betyr at saksforberedelsene vil kreve mer arbeid for kommunene. I tillegg vil det bli økte utgifter til kommuneadvokat i forberedelsesfasen og til å møte i fylkesnemnda i de sakene der det blir muntlige forhandlinger i full nemnd, noe departementet legger til grunn vil bli nødvendig i en tredjedel av sakene. Det er således ikke bare økte kostnader for fylkesnemndene, men også for kommunen.

Alt i alt innebærer derfor lovforslaget økte utgifter for kommunene både mht saksforberedelse, behandling av forslaget i fylkesnemnda, økning i antall hjelpetiltak og økt veiledningsbehov. Gitt at forslaget blir vedtatt, forutsetter KS at lovendringen vil bli ledsaget av økte overføringer til kommunene.

Med vennlig hilsen

Helge Eide
Direktør for interessepolitikk

Tone Marie Nybø Solheim
Avdelingsdirektør Helse og velferd

[Dette dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ikke underskrift](#)